

Etkinlikler - Voyvoda Caddesi Toplantıları 2007-2008

Kaynak: Ülman YI, "Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'de (Galatasaray Tıbbiyesi'nde) Eğitim", (kitapta bölüm) Türk Tıp Eğitiminin Önemli Adımları, editörler: H. Hatemi, A. Altıntaş, İstanbul Şubat 2006: 71-76.

MEKTEB-İ TIBBİYE-İ ADLİYE-İ ŞÂHÂNE (GALATASARAY TIBBİYE Sİ) (1838-1848)

Yeşim Işıl Ülman *

Giriş

Osmanlı Devleti'nde, 1827 yılında açılmış bulunan tıp mektebi hem ihtiyacı karşılamada yetersiz kaldığı hem de eğitimde köklü bir reform ihtiyacı hissedildiği için, Beyoğlu'ndaki Enderun Ağaları Mektebi'nin tadil edilerek, öğretimin burada sürdürülmesi kararlaştırılmıştır¹ Galata Sarayı adıyla bilinen bu binada 1837 Ekiminde başlayan onarım ve

tadilat çalışmaları, Mayıs 1838'de tamamlanmış² ve aynı yıl Ekim ayında öğrenciler taşınmıştır³. Yeni okul 1839 yılında, Mekteb-i Adliye-i Şahane der Asitane-i Aliyye (Ecole Adliée Impériale de Médecine) adıyla⁴ öğretime başlamıştır. "Adliye" sözcüğü Sultan II. Mahmud'un maslahına izafeten verilmiştir. Bunu izleyen yıllarda "Mekteb-i Tıbbiye-i

*

Dr., Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Deontoloji ve Tıp Tarihi A.D. , 34303 Cerrahpaşa. E-mail:yesimul@yahoo.com
¹ Başbakanlık Osmanlı Arşivleri (BOA), Cevdet Sıhhiye, No: 534, 29 Safer 1253.

² BOA, Cevdet Sıhhiye, No: 598, 26 Safer 1254

³ BOA, Cevdet Sıhhiye, No: 123, Şaban 1254

⁴ Saffet Eren, "Hekimbaşı Salih Efendi hakkında 1231-1312 (1816-1895)", *Türk Tıp Tarihi Arkivi*, C.5, No: 17 (1940-1941), s: 12; Turhan Baytop, "Osmanlı Döneminde Eczacılık Eğitimi", *Türk Eczacılık Tarihi Katkıları-I*, İstanbul 1992, s: 2,5;

Adliye-i Şâhâne (Ecole Impériale de Médecine) adı da kullanılmıştır. Özellikle yabancılar okula, bulunduğu yere atfen, “Ecole de Médecine de Galata-Sérail” (Galatasaray Tıp Okulu) veya Ecole Impériale de Galata-Sérai (Galatasaray Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânesi) adlarını vermişlerdir. Okulun öğretime başlama tarihi olarak, Cadalvène ve Barrault’nun verdiği 14 Mayıs⁵ kabul edilmişken, Terzioğlu 17 Şubat günü bir merasim yapılmakla birlikte henüz okulun eksikleri tamamlanamadığından, öğretimin resmen 11 Mart 1839 tarihli törenle başladığını bildirmektedir⁶. Baytop ise bu törenlerin bazı özel toplantılar olduğu ve resmi açılış gününün Padişahın okula gelip bir konuşma yaptığı 14 Mayıs 1839 olması gerektiği görüşündedir⁷.

Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane 11 Ekim 1848 tarihinde geçirdiği büyük yangına kadar burada öğretimini sürdürmüştür⁸.

Yıllık Faaliyet Raporları

Okulun hakkındaki bilgi ve belgeler, 1848 yangını nedeniyle büyük ölçüde yok olduğundan, kurumun bu dönemi hakkında özgün bilgiler çok azdır. Ancak, Galatasaray Tıbbiyesi’nin hocaları tarafından hazırlanan resmi yıllık faaliyet raporlarından, kurum hakkında birebir ve doğrudan bilgi edinmek mümkündür. Bu raporlar, her sene mezuniyet töreninde, Padişah’a takdim edilirdi. Tıbbiye’de mezuniyet sınavları her yıl –eski takvime göre- Ramazan ayının ilk gününden önce tamamlanacak şekilde yapılırdı. Bu final sınavlarından başka eğitim süresince iki bakalorya, üç doktora ve son sınıfta tez imtihanı verme mecburiyeti vardı. Üçlü doktora sınavı verecek aday çalışmalarına bir önceki yılın yaz aylarında başlardı. Bu sınavları başaranlar tez savunma imtihanına alınırlardı. Bu imtihan ise Padişah, devlet erkânı ve bazen de yabancı devlet temsilcilerinin katıldıkları halka açık görkemli bir mezuniyet imtihanı şeklinde yapılırdı. Hekimbaşı’nın kısa açış konuşması ile başlayan törende hekim adayları üç konuda hazırladıkları tezlerini savunurlardı. Bundan sonra, kura ile çektikleri, tıp ve cerrahinin çeşitli konularından hazırlanmış soruları yanıtlarlardı. Başarı gösterenler mensubu oldukları dinin kitabına el basarak yemin eder,

⁵ E. de Cadalvène et E. Barrault, *Deux Années de l’Histoire d’Orient: 1839-1840*, Paris 1840, s. 296.

⁶ A. Terzioğlu, “II. Mahmud’un son hastalığı ile ilgili raporlar ve Galatasaray Tıbbiyesi’nin 17 Şubat 1839’da açılışı”, *Tarih ve Toplum*, No: 83, Kasım 1990, s: 294; “Galatasaray’daki Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane’ye dair şimdiye kadar bilinmeyen kaynaklar”, *Tarih ve Toplum*, No: 100, Nisan 1992, s: 19; “Galatasaray Mekteb-i Tıbbiyesi’nin tesisi ve bizde modern tıp öğretiminin gelişmesindeki önemi”, *Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane ve Bizde Modern Tıp Öğretiminin Gelişmesine Katkıları*, ed: Terzioğlu-Lucius, İst. 1993, s: 12;

⁷ Baytop, “Osmanlı İmparatorluğu döneminde toplu eczacılık öğretimine geçilmesi ve sonuçları”, *a.g.e.*, s: 1-2.

⁸ Yeşim Işıl Ülman, *Journal de Constantinople’agöre Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şâhâne’nin Galatasaray Dönemi*, basılmamış Yüksek Lisans Tezi, danışman: Prof. Dr. Nuran Yıldırım, İ.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 1994, s: 5-6.

diplomalarını alır ve hekim cüppesi giyerlerdi. Bundan sonra öğrencilerin o sene öğrendikleri konulardan birtakım fizik ve kimya deneyleri yapılır ve her sınıftan üstün başarı gösteren öğrencilere ödülleri dağıtılırdı. Daha sonra o yıl derslerini tamamlayan eczacılar ve ebeler de diplomalarını alırlardı. Bazen törenin bitiminde Padişah ve maiyetindekiler ya da yabancı konuklar okulun botanik, mineraloji, anatomi salonlarını gezerler, tören bu şekilde sona ererdi.

Galatasaray Tıbbiyesi'nin etrafı yüksek duvarlarla çevrilmişti. Yeşil zemin üzerine altın harflerle padişah tuğrasının bulunduğu kemerli, görkemli bir kapıdan girilirdi. İçeride geniş bir avlu ve avlunun sağında ve solunda okul binaları yer alıyordu. Botanik bahçesi, camdan nebatat serası bu avludaydı. Takip eden ikinci avluda cami, padişahın özel dairesi, öğrenci yatakhane, anfilı dershaneler, pratik salonları, yemekhane, hocaların lojmanı, hamam gibi bölümler yer alıyordu. (Tez s:22, dn:27). Galatasaray Tıbbiyesi'nde gerek eczacılıkta kullanılan gerekse nadir nitelikteki çok sayıda bitkiyi içeren bir Botanik – Nebatat Bahçesi vardı. Kendisi de bu okuldan mezun Salih Efendi hem okulda botanik derslerini veriyor hem Nebatat Bahçesi'ni yönetiyor hem de İstanbul yöresinden bitki örnekleri derleme faaliyetini yürütüyordu. Daha sonra Alman hekim ve eczacı Mösyö Noe de müdürlük yapmıştı. Okulda zooloji mineraloji, anatomi, bandaj müzeleri, geniş bir kütüphane vardı. Bu birimler, Anadolu, Rumeli ve diğer yörelere yapılan bilim adamları ve okul öğrencilerinin katıldıkları bilimsel geziler sonucu oluşturulan botanik ve zooloji koleksiyonlarıyla ve diğer bağışlarla genişlemişti. Okulu ziyaret eden konuklar yapıların intizamı, müzelerin zenginliği, hocaların ve talebenin ihtiyacına yönelik işlevsel planı; farklı din, mezhep ve milliyetlerden insanların eşit haklar altında yetiştikleri eşitlik atmosferi karşısında duydukları hayranlığı dile getirmişlerdir. (Tez: . 25-27).

Bu birimlere 1845 yılında biri galenik diğeri şimik iki kimya laboratuvarı eklenmişti. Ahşap olan okul binaları yangın tehlikesi ile karşı karşıya idi. 1846 yılında binaların ihtiyaca cevap vermede yetersiz kaldığı gündeme gelmiş, yeni bina talebinde bulunulmuştu. Bunu üzerine Sultan Abdülmecid, Dolmabahçe sirtlarında 300 öğrenci kapasiteli, 10 derslik ve 150 yataklı hastaneyi de içine alan yeni bir binanın yapılmasını emretmiş ve hazineden gerekli tahsisat çıkarılmıştı. Galatasaray'daki binanın idadi eğitimine bırakılması, *Mecidiye* adı verilen yeni binanın tıp ve cerrahlik eğitime ayrılması planlanıyordu. Fakat 1849 yılında yapının, bir tıp okulu olarak hizmet vermesi yolunda alınmış karar değiştirilerek, kışlaya dönüştürülmüştür. Söz konusu yapı Taşkışla olup, bugün İstanbul Teknik Üniversitesi kampüsü olarak kullanılmaktadır (Tez: s 22/1, s 24).

Öğretim

Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane’de öğretim dili Fransızca idi. 1838’de Tıphane ve Cerrahane’den gelen mevcut 80 öğrenciden tıp eğitimini takip etmeye yeterli olanların sayısı 15 olarak verilmiştir (s:34). Diğerleri hem ana dillerinde hem de Fransızca olarak derslerin yer aldığı idadi bölüme alınmışlardır. Tıp ve cerrahi bölümünde dersler, mezuniyet törenleri, tez savunmalar ve imtihanlar Fransızca yapılıyordu. Tıbbiye’ye alınanlar arasında kendi dillerini bile mükemmel olarak kullanamayıp, başarısız olan, sınıfta kalan öğrenciler ciddi sorun yaratınca idadi devrede Türkçe, Arapça, Farsça dersleri takviye edilmeye çalışılmış, 1846 yılında Fransızcanın yanında Türkçenin öğretimine de önem verilmesi kararlaştırılmış; 1848 yılında idadi sınıfları öncesinde bu amaca yönelik bir de İhtiyat Sınıfı açılmıştır. Verilen mezun sayısı ihtiyacı karşılamada yetersiz kaldığı için, 1846 yılında Türkçe eğitim alan ve Türkçeye çevrilmiş kaynaklardan yararlanan bir Sağlık Memurları Sınıfı faaliyete geçirilmişti (s: 35).

Okulun ilk mezunlarını verdiği **1842-1843** yılında tıp eğitimi üç yıl hazırlık dört yıl da tıp ve cerrahi dersleri olmak üzere toplam yedi sene idi. Eğitim süresi 1846’da 4 yıl idadi, altı yıl tıp bölümü olarak toplam on yıla çıkarılmıştı. Bu süre 1847 yılında idadi öncesi 1 yıl İhtiyat sınıfı eklenmesiyle 11 yıla çıkarılmıştı. Müfredat bütün tıbbi branşların teorik ve pratik derslerinin verilmesi şeklinde düzenlenmişti. Eczacılık eğitimi iki, ilk kez 1843 yılında başlayan Ebelik dersleri tek yıldır. Ebelik Sınıfı’nda teorik ders hoca tarafından Türkçe olarak anlatılıyor, hocanın dersini bitirip çıkmasından sonra kendisine asistanlık eden iki ebe tarafından modeller üzerinde ebe adaylarına pratik ders veriliyordu.

1842-1843 eğitim yılında da tıp derslerini takip etmede zorlanan öğrencinin cerrah yardımcısı olarak yetiştirildiği Küçük Cerrahi Sınıfı faaliyetine devam etmiştir. Muallim-i Evvel Dr. Bernard ders kitabı olarak *Eléments de Botanique à l’usage des élèves de l’Ecole de Médecine Impériale de Galata-Sérai* (1842) ve *Pécis de Percussion et d’Auscultation* (1843) isimli kitaplarını yayınlamıştır. Okulda altı ders nazırı etütlere nezaret etmektedir. Bunlardan biri olan Hayrullah Efendi (1820-1869) çeşitli kitaplardan ve ders notlarından derleyerek hazırladığı bitirme tezi *Makalat-ı Tıbbiye*’yi tamamlamıştır. O yıl aralarında Salih Efendi’nin (1816-1895) de bulunduğu onaltı hekim okuldan mezun olmuştur. Mezunlar Askeri hastanelerde staja gönderiliyorlardı. Hocalar tarafından dönüşümlü olarak çalışılan okul polikliniğinde 8000 hastaya bakılmış, kliniklerde ise 823 yatan hastaya hizmet verilmiştir. Gerek hocalar gerekse internler tarafından, alt çenede osteosarkom rezeksiyonu, litotomi, rinoplasti, polip ve ur alınması, yanak plastik ameliyatı v.b 130 ameliyat yapılmıştır. Kadavra üzerinde diseksiyon yapma izni alınmış olduğundan deskriptif anatomi dersleri çok daha

verimli geçmeye başlamıştır. İdadi bölümde Derviş Efendi (Paşa) derslerini izleyenlerin çok ilgisini çeken demonstrasyonlarla işlemektedir. Okul tercümanı Alex Sutzo Serandi Arşizen'in *Hijyen* kitabını Fransızca dilimize kazandırmıştır. Kitap derslerde kullanılmaktadır. Dr Bernard'ın (1808-1844) biri botanik, diğeri oskültasyon perküsyon isimli iki kitabı basılarak derslerde okutulmaya başlanmıştır. Okulun ücretsiz aşı servisinde din ayrımı gözetilmeksizin toplam 2295 çocuğa çiçek aşısı yapılmıştır. Ordunun kara ve deniz birliklerinin ihtiyacını da karşılayan Merkez Eczanesi ilaçta fiyat istikrarını sağlamıştır (1842-1843 Raporu).

1843-1844 eğitim yılında bütün bölümler için öğrenci sayısı 300'ü müslüman 76'sı gayrimüslin toplam 376'dır, mezun hekim sayısı dokuzdur. Dr. Spitzer ve asistanı Dr. Osman ile birlikte anatomi, fizyoloji derslerini yürütmekte, çeşitli anatomik koleksiyonlar ile derslerini desteklemekte ve bir ders kitabı hazırlamaktadır. Graz'dan Prof. Hyrtl ve Meyer okul anatomi müzesine önemli parçalar yollamışlardır. Okulda Zooloji Müzesi açılmış ve Mısır Hidivi açılış hediyesi olarak müzeye zengin bir koleksiyon armağan etmiştir. Kütüphaneye de bağışlar sürmektedir. Ders nazırlarından Hayullah Efendi yenidoğan bakımı ve hastalıkları konusunda Türkçe bir kitap (*Terbiye ve Tedavi-yi Etfal- Sıhhatnüma-yı Etfal*) yazmış ve ordu için bir hijyen kitabı tercüme etmiştir. Dr. Bernard askeri farmakope kitabı *Pharmacopea Castrrensis Ottomana* ile bir askeri hijyen kitabı yayınlamıştır. Bu kitap literatürümüzde ilk kez bu raporla girmektedir. Askeri Hastaneler Müfettişi Dr. Rigler Osmanlı İmparatorluğu askeri hastaneler yönetmeliğini hazırlamıştır. Serasker Rıza Paşa, Hekimbaşı Abdülhak Efendi ve Dr. Rigler'in eşgüdümlü çalışmaları ve Tıbbiye stajyerlerinin emekleri ile askeri hastanelerin durumunda bariz bir düzelme, ilerleme saptanmıştır. 10 bin hastaya poliklinik hizmeti verilmiş, kliniklerde 864 hastaya bakılmıştır. Bunların içinde beyin iltihabı, beyin kanamaları, pnömoni, plörezi gibi ağır hastalıklar dikkati çekmektedir. Hocalar ve öğrenciler tarafından katarakt, suni pupilla, tortikolis, hidroselin de bulunduğu çok sayıda operasyon gerçekleştirilmiştir. 1274 çocuk ücretsiz aşılanmıştır. Ebelik derslerinde Dr. Konstantin Karateodori'ye Ebe Messani ile Ebe Pizipio yardımcı olmaktadır. Hekim adayları ve ebelerin eğitimi, kadın ve çocuk hastaların tedavisi için kadın hastalara hizmet verecek bir klinik açılması ihtiyacı dile getirilmiştir Okuldaki bu açığı kapamak için civardaki fakir kadın ve çocukların evlerinde hocalar ve öğrenciler ziyaret yapmaktadırlar.

1844 yılında Dr. Bernard'ın ölümü üzerine Dr. Spitzer muallim-i evvel olmuştur.

1845-1846 eğitim yılında altı hekim mezun olmuş ve 34 ebe ehliyetnamelerini almışlardır. Osmanlı İmparatorluğu'nda eczacılık yapabilmek için Tıbbiye'deki Eczacılık

Sınıfı'na devam mecburiyeti bu öğretim yılında getirilmiş ve iki öğrenci buradan mezun olmuştur. Okula kabul kuralları daha da sıkılaştırılmış, daha donanımlı öğrencilerin alınmasına karar verilmiştir. Çeşitli cemaatlerden okula olan rağbet artmıştır, mezunlar kendi cemaatlerinde görevlendirileceklerdir. Okula yatsız ve maaşsız öğrenci kabulü başlamıştır. Dr. Sinapyan iç hastalıkları, Dr. Paleolog anatomi derslerini vermeğe başlamışlardır. Hekimbaşı İsmail Efendi'nin çabaları sonucu diseksiyon derslerinde Tersane Hapishanesi'nde ölen kadın ve erkeklerin kadvraları kullanılmağa başlamıştır. Prof. Karateodori çok sayıda başarılı ve ustaca mesane taşı operasyonları yapmıştır. Üsküdar, Beyazıt ve Eyüp'te aşı büroları açılmış ve okulda (merkezde) ve bürolarda toplam 7.500 çocuk aşılanmıştır. Ayrıca Padişah Abdülmecid çıktığı Rumeli gezisinde yanında götürdüğü hekimlere çocukları aşılatmıştır. Beşiktaş'ta bir çiftlikte serumu üreten Hekimbaşı İsmail Efendi'nin *Çiçek Aşısı* risalesi okul matbaasında basılmıştır. Botanik Bahçesi için St. Petersburg Doğa Tarihi Müzesi ile ortak çalışma başlatılmıştır.

1846-1847 öğretim yılında okulun toplum içinde nüfuzunun artışı ile paralel olarak müslüman ve gayri müslim kesimlerden çocuklarını Tıbbiye'de okutmak isteyenler çoğalmıştır. Örneğin Sırpların talepleri artmış, bu öğretim yılında ilk kez Musevi öğrenciler de okula alınmaya başlamıştır. Buna karşılık okula kabul şartları daha da ağırlaştırılmak zorunda kalmış, Türkçe okuma yazma bilmeyenin kaydedilmemesi kuralı getirilmiştir. İdadi bölüme mantık ve psikoloji derslerinin de eklenmesi kararlaştırılmıştır. Tıp müfredatına adli tıp ve otopsi dersleri konulmuş, bu dersle Dr. Serviçen görevlendirilmiştir. Adli vakalarda kolluk kuvveti ile birlikte iki hekimin de görevlendirilmesine karar verilmiştir. Suda boğulma vakalarında acil yardım ile ilgili talimatname okul matbaasında basılarak vilayetlere dağıtılmıştır. Genç mezunların askeri hastane stajlarında gösterdikleri başarı üzerine, Bezm-i Alem Valide Sultan hastanesinde de görevlendirilmelerine karar verilmiştir. Cerrahi ve dahiliye klinikleri ile aşı bürolarında faaliyetler artarak devam etmektedir. Tıbbiye mezunları çiçek ve kolera salgınları çıkan bölgelerde görevlendirilmişlerdir. Köle pazarının kapatılması üzerine evlerde ölen kölelerin kadvralarının anatomik diseksiyon derslerinde ve post-mortem incelemelerde kullanılmak üzere Tıbbiye'ye verilmesi izni alınmıştır. Avrupa'nın çeşitli bilim kurumları ve müzeleri ile yazışarak bilimsel işbirliği çalışmaları yoğunlaştırılmıştır. Yabancı doğa bilimcilerinin imparatorluk dahilindeki gezilerinde Tıbbiye öğrencileri de görevlendirilmiş ve derledikleri koleksiyonlar okul müzelerine bağışlanmıştır. Okulun daha geniş yeni bir binaya ihtiyacı dikkat çekmektedir.

1847-1848 öğretim yılında 8 hekim, 5 eczacı, 6 ebe mezun olmuştur. Toplam öğrenci sayısı 380'dir. Sınıflar yükseldikçe öğrenci sayısının azalması dikkati çektiği için Hekimbaşı

İsmail Efendi ilk yılda öğrencinin sadece Türkçe öğretim göreceği İhtiyat Sınıfı'nın açılmasına karar vermiştir. Aşılama faaliyeti katlanarak artmış, sadece İçel sancağında 9500 çocuk aşılanmıştır; Hekimbaşı İstanbul'un bütün mahallelerinde ve ülkenin bütün köylerinde imamlara aşılama kaydı tutulmasını ve üç ayda bir kendisine rapor verilmesini emretmiştir. Şarlatanca uygulamaların neden olduğu ölümlerin önüne geçmek için, askeri hekimlerin bölgelerindeki kontroller artırılmış, toplumda diplomalı hekim ve eczacılara talebin arttığı gözlenmiştir. Tıbbiye mezunu Constantin Limonides Anadolu, Suriye ve Arabistan'daki askeri hastanelerde eczacıların faaliyetlerinin ve ilaçların denetimi ile görevlendirilmiştir. Taşradan İstanbul'a sıçrayan kolera salgını sebebiyle 42 kişilik bir hekim, cerrah ve eczacı ekibi saygıyla mücadelede görevlendirilmiş, hastalığa karşı bilinçlendirmek için halka Hekimbaşı İsmail Efendi'nin *Kolera Risalesi* dağıtılmış, imamlarla temasa geçilmiş, metnin Arapça, Bulgarca, Yunanca, Ermenice tercümelemleri cemaatlere yollanmıştır. Okulda kadınlar için bir klinik olmamasının yarattığı eksiklik ve güçlük artarak devam etmektedir. Bunun üzerine Padişah Abdülmecid bir doğumevi yapılması için gerekli araziye tahsis etmiştir. (Ancak bu talep yüzyıl sonuna 1892 yılına kadar gerçekleşemeyecektir). Sultan Abdülmecid'in Mekteb-i Tıbbiye mezunlarının Avrupa'nın herhangi bir tıp fakültesinde zorlu bir imtihanla sınanmalarını talep etmesi üzerine, Hariciye Nazırı'nın yürüttüğü yazışmalar sonucu Avusturya Sarayı'ndan olumlu cevap gelmiş, bunun üzerine, Arif Musa, Stefan İlias (Arslanyan), Gregoire Yanovitch ve Nikolas Nikifor Dr. Spitzer'in liderliğinde Viyana'ya gönderilmişlerdir. Dört genç hekim Viyana Tıp Fakültesi'nde halka açık olarak yapılan zorlu bir mezuniyet imtihanından başarıyla geçerek aldıkları eğitimin çağdaş niteliğini kanıtlamışlardır. Ayrıca bu sene yapılan cerrahi operasyonlarda Avrupa'da bir önceki yıl uygulamaya geçmiş bulunan kloroformun kullanılmaya başlaması okulda modern tıbbın takip edildiğinin bir başka göstergesidir.

Sonuç:

Yıllar içinde okulun toplum içindeki nüfuzunun artışı ile birlikte çocuklarının Tıbbiye'de okutmasını isteyenler artmış, okula kabul şartları da sıkılaştırılmıştır. Okulun prestiji yurt dışına da yansımıştır.

Kuruluşundan itibaren gelişmesi için gerekli her desteğin verildiği, yıllar geçtikçe öğretim düzeyi, kadrosu ve öğrenci kapasitesi, bilimsel seviyesi yükselen bir grafik çizen Galatasaray Tıbbiyesi 11 Ekim 1848 günü civarındaki evlerden başlayan bir yangında harap olmuş ve böylece okulun bu dönemi kapanmıştır.